

ЕМПИРИКО-ТЕОРЕТИЧЕН МОДЕЛ НА ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ В ДГ „СЛЪНЧИЦЕ“ – ГР. МЕЗДРА (ПО ПРИМЕРА НА ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ)

Атанаска Христова
ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра

Резюме. Ключов акцент в Закона за предучилищното и училищното образование е създаването на Обществен съвет към всяка образователна институция. Изграденият Обществен съвет работи паралелно с настоятелствата и не изема функциите им. Членовете му са изборни и мандатни, а функциите – контролни и консултативни. Това дава възможност за обществено участие в стратегията за развитие на детската градина и училището, на отделните програми и политики, пряко наблюдение на заинтересованите страни върху разходените публични средства. Очаква се при правилно структуриран и легитимен действащ Обществен съвет да се даде възможност за обществена подкрепа на институцията чрез пряко участие в организираните дейности и граждански контрол в управлението ѝ.

Така ще се отговори на потребностите на обществото и политиката и интересите на училището/детската градина.

Keywords: public council, approaches, principles, stages

Увод

Законът за предучилищно и училищно образование в Р България в чл. 1, ал. 1 урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на правото на предучилищно и училищно образование, както и с устройството, функциите и организацията, управлението и финансирането на системата на предучилищното и училищното образование. Чл. 2 на ЗПУО ясно визира участниците в образователния процес, като за първи път се включват и родителите. Участниците си партнират с общините (ал. 4) и други заинтересовани страни.

Тази промяна дава възможност за сериозна обществена подкрепа на образователните институции чрез пряко участие в аспекти и решения на учебното заведение и граждански контрол в управлението.

Практиката на образователните институции до приемането на ЗПУО показва самостоятелност и отговорност при реализиране на стратегии, програми, планове и правилници и информиране на социалните партньори за взетите решения и перспективи за развитие. Желанието им за участие във вътрешния живот на образователната институция се свеждаше до епизодични покани за участие в дейности с децата и ангажирана подкрепа при реализиране на проекти. Това взаимодействие създава определен дисбаланс между потребностите на обществото и интересите и политиката на училището/детската градина.

В българската образователна система съществуват демократични традиции, свързани с участието в управлението на училищното образование.

Още от епохата на Възраждането са създадени училищни настоятелства, участващи в организацията и управлението на обществените учебни заведения. Настоятелствата са независими доброволни сдружения с юридическа нестопанска цел за осъществяване на обществено полезна дейност и организират дейността си при условията и реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел и в съответствие с разпоредбите на този закон, на устава или учредителния си акт. Но те са външни обществени съвети за подпомагане дейността на образователната институция.

През последните години се заговори за нов вид управление в контекста на демократично управление на образователните институции. Социалните партньори не са удовлетворени само от констатацията, че се управляват законосъобразно учебните заведения. Те искат да бъдат сигурни, че всички релевантни фактори са били взети под внимание.

С цел създаване на условия за активно и демократично гражданство и използване ресурсите му за целите на образованието ЗПУО в гл. 14 постановява създаване на обществени съвети към всяка детска градина и училище, като вътрешен орган за обществена подкрепа.

Модел на такъв обществен съвет няма и всяка образователна институция сама трябва да го структурира на основание на чл. 270 от ЗПУО. Условието и редът за създаването, устройството и дейността на Обществения съвет се уреждат с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

Емпирико-теоретичен модел на Обществен съвет

Общественият съвет е колективен орган за граждански контрол в управлението на детската градина/училището и гарантира прозрачност и качество на основните вътрешни процеси в институцията. ОбС е вътрешен орган и носи пряка отговорност за доброто управление.

Общественият съвет е орган за подпомагане развитието и контролиране управлението на ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра, и бази. Изграден е по инициатива на детското заведение съобразно спецификата на организираниите дейности и конкретните потребности за възпитание, образование и социализация на децата за покриване на държавния образователен стандарт за предучилищно образование.

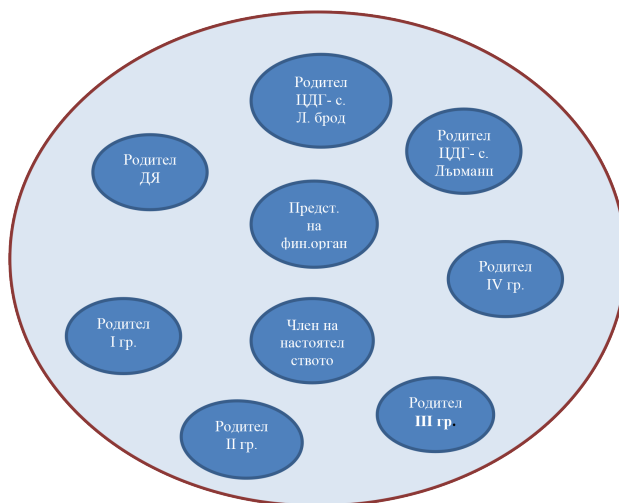
Общественият съвет е доброволна и независима организация на общността, която обединява участниците в образователния процес на ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра, за изграждане на мобилна и модерна образователна среда за качествено образование чрез участие в управлението и вземане на решения.

Функциите на Обществения съвет са:

- консултативна;
- съгласуване на интересите и осигуряване на обществена подкрепа за политиката и дейностите в определена област.

Част от задачите на ОбС са:

- действено партньорство с цел намиране на решения за съществуващи проблеми;
- участие в разработване, обсъждане и изпълнение на програми, планове, проекти;
- подкрепа на инициативи за подобряване на външната и вътрешната среда.

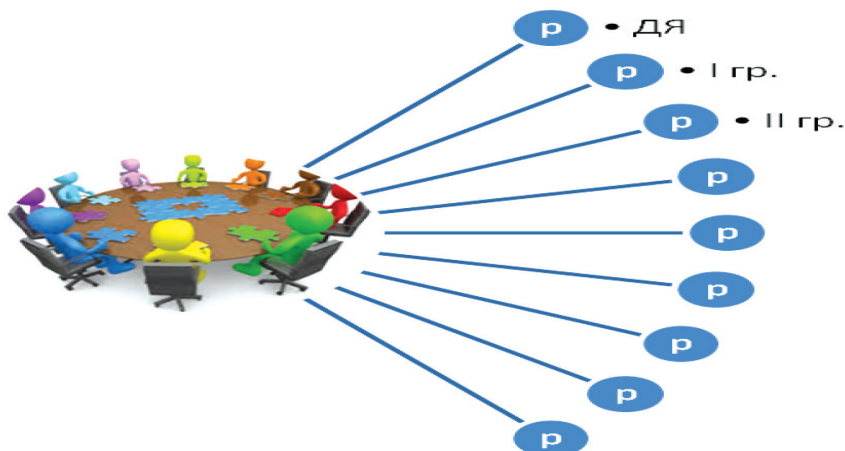
Фигура 1. Постоянен състав на Обществен съвет към ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра

В постоянния състав на Обществения съвет се избира по 1 родител от всяка възрастова група на основната сграда и базите в селата, за да отстоява позициите на родителската общност в конкретната група.

Приема се и 1 представител на финансираната Първостепенен разпоредител с бюджетни кредити – община Мездра.

С право на съвещателен глас е и 1 член на Настоятелството към ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра.

Обществен съвет на ДГ „Слънчице“

Фигура 2. Резервни членове с мандатност 1 година

SWOT

<p>Силни страни:</p> <ul style="list-style-type: none"> – действено партньорство с цел намиране на решения; – многообразие на мнения, убеждения и възгледи от различни позиции; – поемане на отговорности на всички нива за обучението и възпитанието на децата; – диалог със социалните партньори по проблемите на децата и институцията; – пълна прозрачност в управлението; – ангажираност към проблемите на детското заведение чрез участие в изпълнение на програми, планове, правилници; – пряк информационен обмен. 	<p>Слаби страни:</p> <ul style="list-style-type: none"> – формална дейност на ОС; – слаба заинтересованост у родителите; – поставяне на лични интереси; – некомпетентни членове на ОС; – проваляне на заседанията поради ангажираност на членовете; – възникване на конфликтни ситуации между педагогическия екип и членовете на ОС.
<p>Възможности:</p> <ul style="list-style-type: none"> – обучения на председателите и членовете на Обществения съвет, свързани с функционирането, управлението и финансирането на образователните институции, организирани от МОН; – проучване на добри практики за дейността на ОС на други институции и обмяна на опит и идеи; – инициативи за подобряване на вътрешната и външна среда. 	<p>Заплахи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дестабилизиране позициите на ОС поради нарушаване на времевия график; – избор на неподходящи членове, некомпетентни и с невъзможност за обективна оценка и компромис; – прокарване на неефективни идеи в разрез с политиката на институцията; – превръщане на ОС от орган за подкрепа в контролен орган.

Структура

Подходи

1. Управленски

1.1. Системен подход – ДГ „Слънчице“ е институция в системата на образованието, която ангажира институциите на територията на общината на всички нива с пряко участие в дейностите на детското заведение и поемане на отговорности при решаване на въпроси за възпитанието, образованието и социализацията на децата. Чрез формирания Обществен съвет към институцията се дава възможност да се отчитат всички връзки и взаимозависимости в системата, като набелязаната цел е обща и съвместно се изработва и утвърждава механизъм за постигане на конкретни резултати.

1.2. Ситуационен подход – свързан е с изработената стратегия за развитие на детското заведение, която се одобрява от Обществения съвет съобразно спецификата на проблемите и конкретните вътрешни и външни фактори, които оказват влияние при постигане на целите в кратки срокове и минимални отклонения. Общественият съвет трябва да интерпретира правилно ситуацията, т.е. кои фактори са най-важни в дадената ситуация и какъв е вероятният ефект от изменението на едни или други променливи, да може да предвижда вероятните последици от взетите решения.

1.3. Програмно-целеви подход – процесът на предучилищно образование в ДГ „Слънчице“ е подчинен на прилагането на програмна система, която е част от стратегията за развитие на детското заведение и съответства на изискванията на държавнообразователния стандарт за предучилищно образование. Програмната система е цялостна концепция за развитието на детето с подходи и форми на взаимодействие, подчинени на обща цел. Общественият съвет одобрява програмната система и участва в реализиране на целите ѝ. Програмата да съдейства за обвързване на целите с ресурсите, като се търси ефективност и резултатност.

2. Педагогически

В националните програми за развитие на образованието в Р България главната ценност е детето/ученикът, т.е. на преден план излизат личностноразвиващите аспекти. В документите се визират основните проблеми на съвременното образование. Като своеобразна „спирачка“ за развитието на децата се посочва утвърдената практика за запаметяване и възпроизвеждане, а не провокирането на творческото мислене, самостоятелност и формиране на умения за вземане на решения в практически ситуации. Затова в мотивите на новия ЗПУО МОН посочва като една от причините именно остарялата нормативна уредба, както и факта, че тя не поставя ясно и категорично фокуса върху развитието на личността на детето/ученика с неговата автономност и свобода. Основна цел на образованието във високотехнологичната ни действителност вече не може да бъде механичното усвояване и

възпроизвеждане на готови знания. Вниманието трябва да се насочи към „развитието на уменията за сложното боравене с постоянно променяща се информация и усвояване на методи на учене, на ключови компетентности и учене през целия живот“.

ЗПУО внася ново качество в националното ни образование. С грижа за развитието и интересите на децата се въвежда статутът на центрове за подкрепа на личностно развитие. Целта на тези центрове е да се организират дейности, подкрепящи приобщаването, обучението и възпитанието на децата.

Основен подход става **личностно развиващият подход** чрез:

2.1. Подкрепа на личностното развитие чрез осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата – обща и допълнителна.

Обща – дейности, свързани с допълнителни модули в детската градина за деца, които не владеят български език, занимания по интереси, които развиват способностите на децата за изява на дарбите и талантите им в определени области, ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните трудности.

Допълнителна – осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, дидактични материали, оборудване, методики и специалисти за деца със СОП, в риск, с изявиени дарби или с хронични заболявания.

2. 2. Подкрепа на личностното развитие при избор на учебни помагала, познавателни книжки, съобразени с възрастовите характеристики на децата, насърчаване на детската самостоятелност и логическо мислене.

Принципи:

– *откритост* – осигурен пълен достъп до информация и решенията да се взимат и изпълняват в съответствие с установените норми;

– *ефективност* – постигане на максимално оползотворяване на наличните ресурси, като постигнатите резултати да са следствие от поставените цели;

– *отговорност* – всички членове трябва да носят отговорност за своите решения;

– *етично поведение* – действията на членовете да са подчинени на визията и мисията на учебното заведение, а не на лични интереси, да се предлагат ефективни мерки, свързани с конфликт на интереси;

– *демократичност* – Общественият съвет изисква мнението на всички членове при вземане на важни решения, като гарантира тяхната пълна свобода на действие;

– *прозрачност* – гарантирано прозрачно провеждане на процедурите, запознаване на общността с взетите решения;

– *ангажираност* – недопустимост на формално присъствие, да се участва с конкретни становища и предложения;

– *отчетност* – Общественият съвет носи отговорност за своите решения. Решенията могат да бъдат оспорвани.

Етапи на структуриране и развитие на Обществен съвет

Подготвителен етап

- запознаване с текстовете на ЗПУО;
- проучване опыта на институции в България и Европа за работещи обществени съвети и техните функции;
- изработване на примерен модел на Обществен съвет, задачи, функции, очаквани резултати.

Формиращ етап

Конструиране на Обществения съвет

1. Общественият съвет е орган за подкрепа на институцията и се създава по предложение на детското заведение след издаден от министъра на образованието и науката правилник за дейността му.
2. Броят на членовете му се определя на педагогически съвет.
3. Представителството на родителите се избира на събрание, свикано от директора на детското заведение. Избират се и резервни членове с мандатност не повече от 3 години.

Времени график

Дейност	Задачи	Място на изпълнение	Участници	Срок
Родителско събрание в: – Детска ясла – I група – II група – III група – IV група – База „Дърманци“ – База „Люти брод“	Избор на 1 представител за член на ОС	ДГ „Слънчице“	Директор Учителите по групи Родители	април
Заседание на ОС	Избор на председател и секретар	ДГ „Слънчице“	Директор Представител на финансиращия орган Родители	май
Педагогически съвет	Правила за работа на ОС Проект за Стратегия за развитие на ДЗ		Директор Представител на РУО Представител на финансиращия орган Родители	

Педагогически съвет	Проект за програмна система , подходи, форми на взаимодействие	ДГ „Слънчице“	Директор Представител на РУО Представител на финансиращия орган Родители	юни
---------------------	--	---------------	---	-----

Работещ етап

1. Дейност на обществения съвет в ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра

Общественият съвет към ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра:

- одобрява стратегията за развитие на детската градина и приема ежегодния отчет на директора за изпълнението ѝ;
- участва в работата на педагогическия съвет при обсъждането на програмите по чл. 263, ал. 1, т. 8 и 9;
- предлага политики и мерки за подобряване качеството на образователния процес въз основа на резултатите от самооценката на институцията и инспектирането на детската градина;
- дава становище за разпределението на делегирания бюджет по дейности и размера на капиталовите разходи, както и за отчета за изпълнението му;
- съгласува предложението на директора за разпределение на средствата от установеното към края на предходната година превишаване на постъпленията над плащанията по бюджета на детската градина;
- съгласува организацията на педагогическото взаимодействие;
- участва с представители в комисиите за атестиране на директорите и учителите при условията и по реда на държавния образователен стандарт;
- съгласува избора от учителите в детското заведение на учебните помагала и познавателни книжки;
- сигнализира компетентните органи, когато при осъществяване на дейността си констатира нарушения на нормативните актове;
- дава препоръки за подобряване на прозрачността и ефективността на управлението;
- дава становище по училищния план-прием по чл. 143, ал. 1;
- участва в създаването и приемането на етичен кодекс на работещите в детското заведение;
- при неодобрение от Обществения съвет на актовете по ал. 1, т. 1 и 6 те се връщат с мотиви за повторно разглеждане от педагогическия съвет. При повторното им разглеждане педагогическият съвет се произнася по мотивите и взема окончателно решение.

2. Заседания на Обществения съвет

Заседание	Дневен ред	Участници	Месец
I заседание	1. Одобрява стратегия за развитие на ДГ 2. Одобрява програмна система 3. Одобрява учебни помагала и познавателни книжки за възрастовите групи	– членовете на ОС – директор – по 1 учител от всяка възрастова група – представител на финансиращия орган – член на настоятелството	септември
II заседание	1. Приема отчет за финансовото състояние, дава предложения за наличен преходен остатък 2. Дава становище за разпределението на бюджета по дейности, както и за отчета и изпълнението му 3. Приема етичен кодекс на работещите в детското заведение	– членовете на ОС – директор – главен учител – главен счетоводител – представител на синдиката – представител на финансиращия орган – член на настоятелството	декември
III заседание	1. Обсъжда дейности по проекти – национални и международни 2. Съгласува избора на учителите за учебните помагала и познавателните книжки 3. Дава предложения за подобряване прозрачността и ефективността на управление	– членовете на ОС – директор – главен учител – представител на финансиращия орган – член на настоятелството – представител на издателството – представител на социална институция	март
IV заседание	1. Приема отчет на институцията за учебната година 2. Предлага политики и мерки за подобряване качеството на образователния процес	– членовете на ОС – директор – главен учител – представител на финансиращия орган – член на настоятелството – представител на РУО	юни

При възникнали въпроси, спорове, конфликт на интереси се насрочва извънредно заседание. Извънредните заседания не могат да бъдат повече от 3.

Адресати

Взаимодействие и връзки на ОбС на ДГ „Слънчице“ – гр. Мездра

В заседанията на Обществения съвет могат да бъдат канени:

- служители на институцията – при обсъждане на въпроси, свързани с изпълнение на длъжностните им характеристики, при внасяне на проектни предложения за участие в национални и международни проекти;
- представители на регионалното управление на образованието – при приемане отчета на институцията за контролната дейност на директора, при обсъждане на въпроси, свързани с управленската дейност на директора;
- експерти – при възникнали въпроси, изискващи компетентна намеса на експерти;
- представители на работодателите – при проявен интерес;
- представители на синдикатите – при обсъждане на въпроси, засягащи синдикалната дейност;
- юридически лица с нестопанска цел – на всяко заседание с право на съвещателен глас;
- неправителствени организации – при необходимост за съдействие при изпълнение на дейности по проекти и обществени изяви;
- бизнес структури – при обсъждане на дофинансиране на ДЗ и подкрепа за собствени приходи.

БЕЛЕЖКИ

1. Закон за предучилищното и училищното образование.
2. Фондация за прозрачни регламенти. (2009). Проучване на практиките на съществуващите обществени съвети в България и ЕС – София.
3. Сдружение „Болкан Асист“ (2009). Обществените съвети – живата връзка между гражданите и местната власт. Сборник с добри практики от България и Европа.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Balkanski, P. (2001). *Uchilishten menidzhmant*. Sofia: ИК „Laska” [Балкански, П. (2001). *Училищен мениджмънт*. София: ИК „Ласка“].
- Tsokov, G. (2011). *Upravlenieto na uchilishtnata organizatsiya v informatsionното obshtestvo*. Plovdiv: universitetsko izdatelstvo „Paisiy Hilendarski” [Цоков, Г. (2011). *Управлението на училищната организация в информационното общество*. Пловдив: университетско издателство „Паисий Хилендарски“].

- Georgieva, V. & Nikolaeva, Sv. (2001). *Образователен мениджмънт. Организационна и управление на образователни дейности, институции и проекти*. Sofia: Askoni-izdat [Георгиева, В. & Николаева, Св. (2001). *Образователен мениджмънт. Организация и управление на образователни дейности, институции и проекти*. София: Аскони-издат].
- Gyurova, V. (2015). *Училищният мениджмънт като вид образователен мениджмънт*. Stara Zagora: DIPKU. [Гюрова, В. (2015). *Училищният мениджмънт като вид образователен мениджмънт*. Стара Загора: ДИПКУ].
- Gyurova, V. (2009). *Въпроси на образователния мениджмънт*. Gabrovo. Eks-Pres [Гюрова, В. (2009). *Въпроси на образователния мениджмънт*. Габрово. Екс-Прес].
- Tsokov, G. (2011). *Управлението на училищната организационна структура*. Plovdiv: Universitetsko izdatelstvo „Paisiy Hilendarski“ [Цоков, Г. (2011). *Управлението на училищната организационна структура*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“].

EMPIRICAL AND THEORETICAL MODEL OF A PUBLIC COUNCIL IN KINDERGARTEN „SLANTCHIZE“ – MEZDRA (BASED ON THE EXAMPLE OF THE LAW OF PRESCHOOL AND SCHOOL EDUCATION)

Abstract. A key priority in the Law of preschool and school education is the establishment of a Public Council at each educational institution. The established Public Council works alongside the Boards and does not encroach on their functions. Its members are elective with a mandate and have control and consulting functions. This allows the public's participation in the strategy for development of the kindergarten and the school, of individual programs and policies, direct observation of stakeholders on the public funds expenditure. It is expected, when properly structured and legitimate acting Public Council, to allow the public support to the institution through direct participation in the organized activities and civil control of its management. This will meet the needs of the society and the policies and interests of the school/kindergarten.

✉ **Mrs. Atanaska Hristova**
Kindergarten „Slantchize“
Mezdra, Bulgaria
E-mail: odz2_slanchitse@abv.bg